

EHEAROME2020

Rimsko ministersko priopćenje

P R I L O G I .

EUROPEAN
Higher Education Area

bologna
process

ITALIAN **BFUG** SECRETARIAT
2018-2020

Translated within the Erasmus+ project “[IN-GLOBAL Enhancing Knowledge of the EHEA and Global Dialogue](#)” in 2023.

The original version of the Rome Communiqué and its annexes are available on the website of the European Higher Education Area:

<https://ehea.info/page-ministerial-conference-rome-2020>

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Izjava o akademskoj slobodi

Ovaj tekst, koji je izradio BFUG kroz konzultacije s nizom stručnjaka i organizacijama dionika, ima za cilj prikazati zajedničko shvaćanje akademske slobode za europski prostor visokog obrazovanja (EHEA) te pružiti prvi temelj za budući razvoj indikatora.

Akademska sloboda je neophodan aspekt kvalitetnog učenja, poučavanja i istraživanja u visokom obrazovanju i demokracije. Ona je nužan preduvjet kako bi visoka učilišta razvijala i prenosila znanje kao javno dobro za dobrobit društva. Akademskom osoblju i studentima jamči slobodu misli i istraživanja radi unaprjeđivanja znanja kroz istraživanje i otvorene razmjene znanja, kao i slobodu izvještavanja o rezultatima istraživanja unutar i izvan okvira visokih učilišta i studijskih programa.

Akademska sloboda zasebno je i temeljno demokratsko pravo, dijelom utemeljeno na pravu na obrazovanje te dijeli obilježja sa slobodom misli, mišljenja i izražavanja. Akademska sloboda mora se temeljiti na strogim znanstvenim i stručnim standardima, poštivanju prava drugih, etičkom ponašanju i svijesti o utjecaju istraživanja na ljude i njihovu okolinu. Ima ključnu ulogu pri poboljšanju standarda akademskih disciplina i područja istraživanja. Akademska sloboda stoga ne štiti samo pojedinačni istraživački rad i izražavanje, već i slobodno djelovanje visokih učilišta u demokratskim društvima. Institucionalna autonomija čini sastavni dio akademske slobode.

Akademska sloboda označava slobodu akademske zajednice, uključujući akademsko osoblje i studente, u pogledu istraživanja, poučavanja i učenja te, u širem smislu, širenja ishoda istraživanja i poučavanja unutar i izvan sustava visokog obrazovanja. U osnovi, ovim se konceptom osigurava da se akademska zajednica može baviti istraživanjem, poučavanjem, učenjem i komuniciranjem s društvom bez straha od odmazde.

Akademska sloboda čini i ključan dio demokracije. Društva ne mogu biti uistinu demokratska bez uvažavanja akademske slobode i institucionalne autonomije. Istovremeno, temeljne vrijednosti EHEA-e mogu se u potpunosti ostvariti samo u demokratskim društvima. Akademska sloboda istovjetna je slobodi izražavanja, pod utjecajem je standarda akademskih disciplina, dok istovremeno čini preduvjet za preispitivanje tih standarda na temelju rezultata istraživanja.

Ovaj koncept, iako naizgled jednostavan, u stvarnosti je izrazito složen i usko povezan s drugim temeljnim vrijednostima kao što su institucionalna autonomija i javna odgovornost za visoko obrazovanje te javna odgovornost visokog obrazovanja. Akademska sloboda je univerzalna vrijednost koja je ukorijenjena u potragu za znanjem i istinom. Njezine temeljne postavke ne mogu se shvaćati i tumačiti na različite načine u različitim nacionalnim kontekstima ili vrstama visokih učilišta. S druge strane, akademska sloboda nije apsolutna vrijednost te njezino ostvarivanje oblikuju institucije u kojima radimo i društva u kojima živimo. Stoga su oblici ponašanja i granice istraživanja i izražavanja koje akademska sloboda štiti česti izvor rasprave.

Akademska sloboda može se shvaćati na način da obuhvaća slobodu učenja, poučavanja i istraživanja, pri čemu svaka od tih sloboda podrazumijeva slobodu mišljenja, preispitivanja i razmjene ideja, kako unutar, tako i izvan područja visokog obrazovanja. Davanje značenja tim slobodama i njihova primjena u stvarnom akademskom okruženju automatski otvara niz pitanja. Slobodu poučavanja moguće je u praksi ostvariti samo u kombinaciji s javnom i društvenom odgovornošću te institucionalnom autonomijom. Odgovornost je tijela javne vlasti osigurati da se građanima ponude relevantni studijski programi, dok su visoka učilišta temeljem svoje autonomije odgovorna za izvođenje studijskih programa s istraživačkom komponentom te za način na koji se izvode. Osim toga, akademsko osoblje ima veliku odgovornost za utvrđivanje komponenti kurikuluma i studijskih programa te za razvoj metoda poučavanja koje se primjenjuju.

Upravljanje u visokom obrazovanju također utječe na slobodu učenja, poučavanja i istraživanja te bi trebalo biti svjesno organizirano na način da se poštuje akademska sloboda. U Europi postoje različiti modeli upravljanja u kojima su akademsko osoblje i studenti zastupljeni na različite načine u tijelima za upravljanje i donošenje odluka. Sudjelovanje u upravljačkim tijelima može pridonijeti ostvarenju misija institucije u vezi poučavanja i istraživanja te odražavati cilj šireg društvenog angažmana. O kojem se god modelu radilo, akademsko osoblje i studenti trebali bi sudjelovati u procesu donošenja odluka na smislen način te bi trebali imati pravo na izražavanje mišljenja o politikama i prioritetima svoje institucije bez straha od odmazde.

Vrijednosti su međusobno povezane, a sloboda poučavanja postavlja i pitanje o tome koga će se poučavati, čime je usko povezana sa slobodom učenja. S druge pak strane, ove su vrijednosti povezane s pravičnim pristupom, uz niz pitanja u vezi kriterija i uvjeta pristupanja visokom obrazovanju kojima se potrebno baviti kroz socijalni dijalog i administrativne procedure.

Osim toga, potrebno je postaviti pitanja u vezi toga tko poučava i provodi istraživanje te o kakvom se procesu donošenja odluka radi kada je riječ o zapošljavanju i zadržavanju akademskog osoblja. Ključno je osigurati uvjete zapošljavanja akademskog osoblja koji su dovoljno sigurni da im omoguće ostvarivanje akademske slobode. Akademsko osoblje ne bi nikad smjelo doživljavati prijetnje, otpuštanje s radnog mjesta ili druge sankcije zbog sadržaja svog istraživanja, poučavanja ili izraženih profesionalnih stavova.

Sloboda istraživanja uključuje, u skladu s profesionalnim standardima pojedine discipline, pravo odlučivanja o sljedećem: što će se (ili neće) istraživati; na koji će se način istraživati; tko će istraživati, s kime i u koju svrhu će se istraživanje provoditi; metode i načine objavljivanja rezultata istraživanja.

Ovim se pitanjima nije moguće baviti u zrakopraznom prostoru. Odlučivanje o tome koji će se istraživački programi ili discipline nuditi u određenoj instituciji složeno je pitanje koje pred tijela javne vlasti i institucije stavlja teška i strateška pitanja. Istraživanje zahtijeva financijska sredstva, koja mogu dolaziti iz javnih i privatnih izvora, a u mnogim slučajevima zahtijeva i pažljivo razmatranje etičkih pitanja.

Iako akademska sloboda čini sastavni dio kvalitetnog visokog obrazovanja, ona ne predstavlja vrijednost koja se može automatski pretpostaviti. Ono što je potrebno izgraditi, redovito vrednovati, štiti i promicati je interakcija između različitih elemenata i preduvjeta koji osiguravaju ostvarivanje akademske slobode.

Co-funded by
the European Union

This translation is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

